

TEXT: TOM ŘEPÍK

Šťastný lyžařský život *Hemingwayův*

Geniální spisovatel krátkých vět a důrazného stylu, odhodlaný voják, vášnivý rybář, lovec, sportovec, milovník žen, moře, nebezpečí, cestování, koridy, alkoholu, karet... taky sněhu a lyží. Ernest Hemingway dobrovolně opustil svět před šedesáti lety, ale své příznivce, mě mezi nimi, nepřestává okouzlovat.

Hemží se to o něm historkami nejvíc loveckými, rybářskými či boxer-skými. O poznání miň se ví, že byl solidní lyžař staré školy, srdcař. Sjíždění svahů hrálo v jeho osobním i spisovatelském raném životě důležitou roli, to když se po válce vrátil do evropských hor. V pozdější fázi života pobýval často v Sun Valley a italské Cortině.

Spisovatelství pro něj bylo životním posláním. Jeho minimalistický styl psaní – sám jej nazýval teorií ledovce – byl určený zejména jeho reportérskou a novinářskou praxí a zásadně ovlivnil moderní literaturu 20. století. Jeho příběhy a postavy v nich reflektovaly jeho vlastní život, proto psal o mužích v mezních situacích, o odvaze, chladnokrevnosti i vášni. Měl čtyři manželky, nezaznamenaně milenek, tři syny, dostal Nobelovu i Pulitzerovu cenu. Žil zplna.

Podmanivé dolomitské zimy

Hemingway vyrostl v americkém Oak Parku státu Illinois v dobře situované rodině lékaře a bigotní hudebnice, jako jedno ze šesti dětí. Rodina měla letní sídlo u jezera v Michiganu, kde mladý Ernest získal náklonnost k lovu, rybaření a mořeplavbě. Nicméně až v zimě 1922, v jeho 23 letech, kdy se svou první manželkou, o osm let starší zrzkou Hadley přijeli do Evropy, si poprvé v životě stoupl na lyže. „Jakmile jsme se rozhodli jet do Švýcarska, lyžování nám vstoupilo do životů,“ vzpomínala Hadley. „Bydleli jsme v Chalet Chamby v Chamby-sur-Montreux a denně jezdili vlakem do Les Avants. Ernest se začal dopodrobna zajímat o lyžařskou výbavu i techniku jízdy.“ Oba se učili lyžovat nelehko a dlouho, ale rozhodně s láskou: „Připadá vám, že se to nikdy pořádně nenaučíte, a pak najednou zkrátka jezdíte a je vám báječné,“ citovali novináři Hadley.

V Hemingwayových vloni publikovaných dopisech (Svědectví jednoho života, Odeon) stojí doslova: „Hadley a já milujeme lyžování.“ Rok po svatbě, nedlouho před narozením jejich prvního syna, se oba na celou zimu vydali do Cortiny d'Ampezzo. „Stoupali jsme na lyžích do strání celé dopoledne, nahore jsme si dali piknikový oběd, ze sněhu jsem jako dezert udělala pomerančovou zmrzlinu; no a pak jsme se spustili dolů kousek předtím, než se začalo smrákat. Dobře nás to trénovalo v mnohých dovednostech,“ vzpomínala Hadley.

V roce 1924 Hemingway napsal povídku Cross Country Snow, poněkud tesklivý příběh, v němž vystupuje opakovaně se v jeho dílech objevující Ernestovo alter ego

Osmnáctiletý Hemingway v uniformě v Miláně, kde se zotavoval z válečného zranění, 1918

Nick Adams. V zápletku jedou Nick a jeho přítel George lyžovat do Švýcarska, kde zažijí nejedny nesnáze při sjezdu, ale nakonec celkem v pořádku dorazí do hostince na jídlo a drink. Tam si při pohledu na těhotnou servírku uvědomí, že i Nickova žena čeká dítě, Nick se za ní musí vrátit do Ameriky a možná už se s přítelem nikdy nepotkají. George navrhuje si setkání slíbit, Nick je ke slibování si čehokoli skeptický. Podobně jako se to prolíná prakticky celým jeho životním dílem, i v této sněhové povídce vystupuje v alter-naci Hemingwaye muž plný rozporů. Citlivý drsník, snad hrubián, toužící však po lásce, porozumění a přátelství, hledající hodnoty. (Konečně, už v dětství hrál Hemingway na violoncello a zároveň boxoval.)

Osmnáctiletý život na vlásku

Do roku 1928 trávil Hemingway se svou první ženou Hadley prodlouženou verzi každé zimy – od Dikůvzdání do Velikonoc – ve voralberském Schrunsu v Rakousku – tehdy zcela tichém a liduprázdném místě. Schruns neleží nijak vysoko a pro dobré lyžování potřebuje zimu s hojným sněhem. Tam se Hemingway se ženou učili lyžovat u instruktora Herr Lenta, průkopníka vysokohorského skialpinismu, partnera Hannese Schneidera

v jeho proslulé Arlberské škole. Jakmile toho žáci byli schopni, mířil s nimi Herr Lent do vysokých partií hor; tehdy bez vleků, jakékoli horské služby, jen dlouhým výstupem sva-hem po svých. Fyzicky i technicky náročná aktivita Hemingwayovi učarovala. Sám měl od mládí pramalý respekt k čemukoli, čeho mohlo být dosaženo bez adekvátního úsilí. Rád si nastavil relativně pomalé tempo výstupu, které komfortně zvládal i s těžkým batohem na zádech (se štědrým jídlem, pitím atd.), jež pravidelně nosil. Oceňoval, že dlouhým pomalým výstupem zdravě posiluje své nohy a předchází tím zraněním. Vždy se těšil i na závěrečný sjezd dolů; uspokojoval ho komplexní celodenní pobyt na lyžích s gradu-jící odměnou na konci v podobě sjezdu a následné večerní zábavy.

Hadley vzpomínala: „Trávili jsme dny a dny dlouhými přejezdy krajiny a výstupy do obrovských výšek, z kterých šlo přehlédnout snad celé Švýcarsko. Ernest býval na lyžích vždy plný elánu a nadšení. Měl skvělou výdrž. Oba jsme rádi bydleli v jednoduchých – těch nejjednodušších místech. Zázrakem bylo, že Ernest mohl vůbec lyžovat, natož tak dobře, s jeho zničeným kolenem.“ Hadley tím mínila následky zranění, které si Hemingway odnesl ze své služby v první světové válce. Do ní odešel v prosinci 1917 jako řidič sanitky pro Červený kříž poté, co neprošel standardním vojenským odvodem pro svůj špatný zrak. V květnu odplul lodí z New Yorku, v červnu nastupoval do služby na italské frontě. Už zkraje července byl vážně zraněn ve smrtící minometné palbě, když mu život zachránila banální náhoda, že právě odešel do kantýny pro čokoládu a cigarety vojákům v čelní linii, na niž v tu chvíli nepřítel těžce zaútočil.

Drsný a improvizovaný život bylo tím, co Hemingwayovi vyhovovalo; na moři, v divočině, v horách.

Vzdor svým krvácejícím ranám dál v nepřehledné panice pomáhal bojujícím spojeneckým vojákům při ústupu z palby, za což později obdržel italský Stříbrný řád za statečnost. Bylo mu stále ještě osmnáct. Později o své zkušenosti prohlásil: „Když jdete do války jako ještě chlapec, jste vybaveni iluzí nesmrtnosti. Ostatní lidi můžou padnout, vy ne... Když vás pak vážně zraní, veškerá iluze je tatam a vy víte, že smrt hrozí i vám.“ Z nohou mu v plní nemocnici vyňali přes 300 stěpin, po týdnu ho z fronty převezli do

nemocnice Červeného kříže v Miláně, kde se zotavoval půl roku.

Tam se mladý Hemingway bezhlavě zamiloval do Agnes, o sedm let starší americké ošetřovatelky Červeného kříže. Když se po propuštění z nemocnice vrátil v lednu 1919 do Ameriky, věřil, že Agnes podle jejich domluvy zanedlouho přijede za ním a že se vezmou. „Všechny chicagské holky vypadají jak flašky kukuřičného sirupu ve srovnání s burgundským ročník 83,“ složil jí poklonu v dopise. Namísto plánování svatby mu v březnu odpověděla, že se zasnoubila s italským důstojníkem. Hemingwaye její odmítnutí zničilo a doživotně poznamenalo jeho přístup k ženám; ve svých budoucích vztazích opouštěl předčasně partnerky on, aby mu nehrozilo, že jej opustí ony.

Lyže a pití

Součástí jejich zim ve Schrunsu byly laviny. Hemingway, který nikdy nic, o co se zajímal, nebral na lehkou váhu, studoval všechno dostupné, co se o lavinách a typech sněhu tehdy dalo dozvědět, aby se jejich nebezpečí dokázal vyhnout, nebo jim v případě smůly dokázat čelit. Výpravěl, jak jistá skupina měšťáků z Berlína chtěla slavit Vánoce ve Schrunsu a napsali dopis Herr Lentovi do jeho lyžařské školy. Lent je od návštěvy odrazoval, protože ve Schrunsu ležel starý sníh a lyžařské podmínky byly extrémně nebezpečné. Němci na varování nedali, přijeli a vypravili se do horských svahů na vlastní pěst. Sotva se však na túru vydali, celou 13člennou skupinu zasypala obří lavina a pouze čtyři z nich se podařilo vyprostit živé. Lentova škola, nikdy v liduprázdném Schrunsu neprosperující, touto událostí utrpěla smrtící ránu – přihlášky

do lekcí se ztenčily na nijak povzbuzující počet dvou kletů: Ernesta a Hadley Hemingwayovy. O to víc si oba lyžování pod expertním dohledem kamaráda Herr Lenta užívali.

Nejradší oba měli dlouhé odpolední sjezdy v měknuoucím jarním sněhu. Hemingway, který pravidelně nosíval těžký batoh, si vypracoval zvláštní techniku sjíždění, využívající v obtížném rozbředlém sněhu setrvačnost své navýšené hmotnosti. „Nejlepší odměna za dlouhé výšlapy nahoru! To a pak pití dole,“ říkával.

FOTO: GETTY IMAGES

Hemingway při práci na svém slavném románu *Komu zvoní hrana* v Sun Valley, prosinec 1939

Po jedné takové vysokohorské túře v únoru 1925 obdržel Hemingway dopis z newyorského nakladatelství, že mu vydají rukopis jeho první knihy, *Za našich časů*. Už předtím mu vyšly nějaké povídky ve Francii, Německu a Anglii, nikdy do té doby však v rodné a nejdůležitější Americe. V tom čase s nimi ve Schrunsu pobýval přítel, americký humorista a autor Robert Benchley. Ve svých vzpomínkách napsal: „Právě se oba vrátili z túry, kterou Hemingway popsal jako pekelnou. Den předtím nachodili v kopcích na lyžích víc než 50 kilometrů. Nazítří celý den stoupali do výšky přes 3 200 metrů v divoké vánici, aby pak sjeli dolů za deset minut. Když přišli do tepla chaty, čekala tam na ně dobrá zpráva z New Yorku.“

Schruns byl v předválečných letech příjemným městečkem s bohabojnými obyvateli, co se však nebojí pití, jak podotýkal Hemingway. Tamní krajinu lemowały kamenné křížky božích muk, ale taky byla plná lidových hospůdek s pěvci uvnitř, skvělými víny a třiceti druhy piv. „Pokud by se v nich člověk nezastavil a nepobyl, byl by ignorant a nestál

Hemingway a manželka Mary na safari v africké Keni v roce 1954, před jejich leteckým neštěstím

FOTO: WIKIPEDIA

by za nic,“ vysvětloval spisovatel svým přátelům, kteří jej přijížděli navštívit, kde budou trávit zdoluhavé zimní večery.

Sněhy Kilimandžára

Drsný a improvizovaný život bylo tím, co Hemingwayovi vyhovovalo; na moři, v divočině, v horách: spaní na matraci napěchované bukovým listím, toulky na lyžích skrz hluboké lesy po stopách zajíců a lišek, nebo jen tak náhodou vyplašit hejno divokých hus a sledovat, jak se vznosou ze sněhu a odlétají.

Během svých rakouských zim si Hemingway nechal poprvé narůst vousy, aby mu chránily obličej od vysokohorského slunce. Měl pokožku poměrně citlivou na spálení, zvláště vysoko v horách, na sněhu odrážejícím ostré slunce. „Místní venkované, když ho spatřili sjíždět svahy po klikatých lesnic-

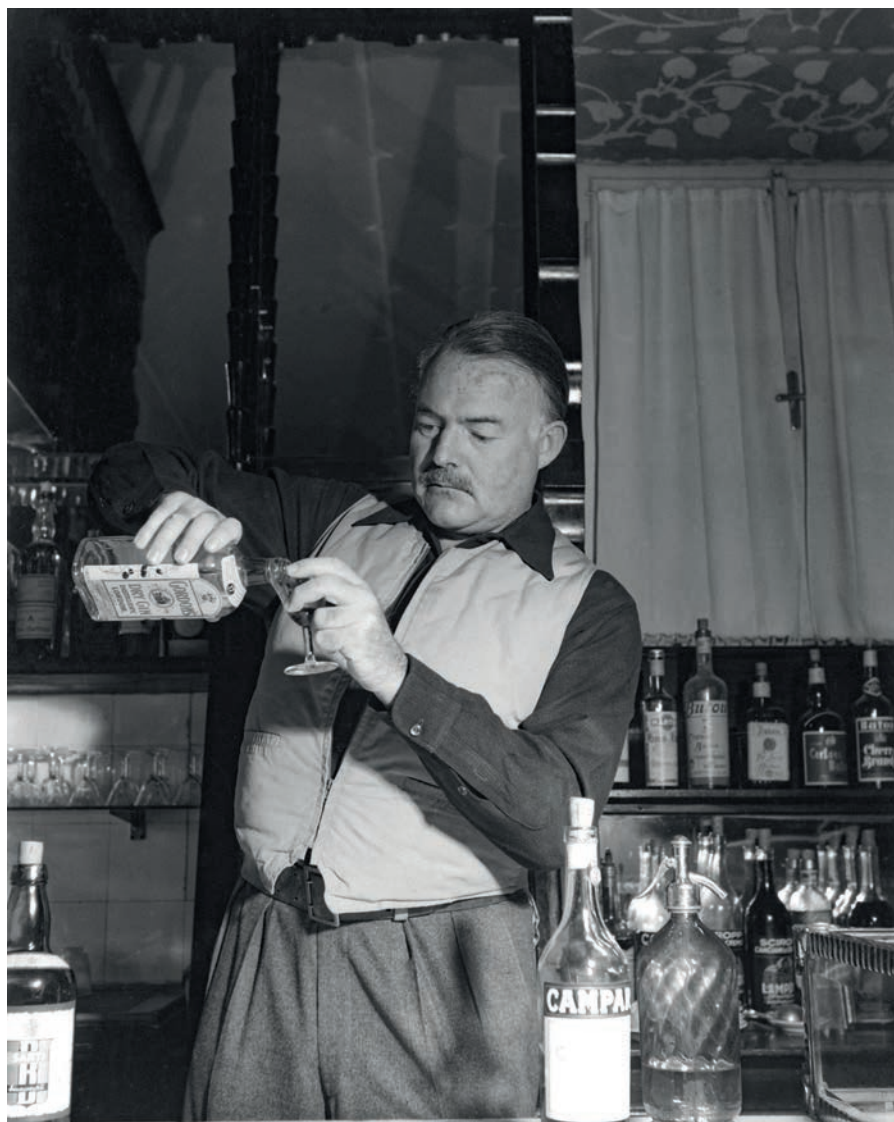
Psaní ve své nejlepší formě znamená osamělý život spisovatele.

FOTO: WIKIPEDIA

Ernest, Hadley a jejich syn Jack v rakouském Schruns, 1926, nedlouho před jejich rozchodem

kých cestách, mu říkali černý Kristus, co pije višňovku. Vždycky se s námi přátelili, různí lidi v různé časy dne,“ vzpomíná v knize Hadley a poodhaluje víc: „Mívali jsme ve Schrunsu tak nabitý společenský život, flámovací a pak i rodinný, že je ze vzpomínek těžké vyčlenit lyžování – být jsme se snažili být na sněhu každý den, kdy to šlo. Večery jsme buď trávili v hotelové hale bowlingem s našimi přáteli, anebo šel Ernest hrát poker s hostinským (jímž byl opět Herr Lent), jedním kapitánem rakouské armády a dalšími důvěrnými spiklenci. Okenice hostince musely být pevně zabeďněny a dveře zamčeny, protože hazard byl v Rakousku protizákonný. Klidné rodinné večery jsme trávili s knihami, které nám půjčovala naše přítelkyně Sylvia Beach (známá Američanka provozující knihkupectví v Paříži).“

Ernest Hemingway, Cortina d'Ampezzo, 1948

Ve své proslavené povídce Sněhy Kili-mandžára si vypůjčuje právě vzpomínky na jejich lyžařské zimy ve Schrunsu. Čtenářům představuje hlavního protagonistu Harryho (tradičně, alter ego Hemingwaye), umírajícího na gangrénu, a jeho partnerku Helenu, na safari v Africe. Zůstali bez prostředků a bez léků v divočině, protože jejich auto shořel motor. Harryho jeho situace irituje a přemýšlí a mluví nahlas s Helenou o blízcí se možné smrti, což Helenu rozčiluje. Začínají se hádat nad malichernostmi. Harry v horečnatém polospánku přemýšlí o svém životě a sní metaforické sny. Lituje, že nenaplnil svůj životní spisovatelský potenciál a namísto toho strávil život bezstarostným soužitím s bohatými ženami. Ani Helenu ve skutečnosti nemiloval.

V blouznění se Harry vrací do Schrunsu, kde sjížděli spolu s Herr Lentem (v příběhu jmenovaným) svahy okolních hor v hlubokém a lehkém prašanu, z něhož křičeli nadšením. Po lyžování karbanili v hostinci, zatímco v noci venku zuřila divoká vánice. Do toho se mísí jeho válečné vzpomínky z fronty a mnoho dalších zážitků. Na improvizovaném lůžku v divočině ležící Harry si všimne hyeny, jak netrpělivě obchází jejich ležení, a uvědomí si blízkost smrti. Upadne do mdlob a ve snu vidí, jak je přilétá zachránit letoun. Vznosou se a Harry pozoruje, jak se krajina zmenšuje. Zahlédne sněhem pokrytý vrchol Kilimandžára a uvědomí si, kde je a že šlo o prelud. Vzápětí spící Helenu vzbudí zvláštní zavýťí hyeny. Harryho shledává na lůžku bez života.

Nové Sun Valley

Ve třicátých letech se ale Hemingway věnoval i řadě dalších vášní, nejen psaní a lyžování. Jezdil lovit zvěř do Afriky, koupil si loď a vyplouval rybařit do Golfského proudu. Během španělské občanské války byl jako americký novinář na místě tamních nepokojů. V roce 1939 stál ale zpět na lyžích. Středisko Sun Valley ve státě Idaho tehdy otevíralo svou slavnou Sun Valley Lodge a majitel celého místa, Averell Harriman z mocné železniční společnosti The Union Pacific pozval Hemingwaye k oslavě. Jednou z řady dalších pozvaných hollywoodských celebrit byl herec Gary Cooper; začali tam své doživotní přátelství. Hned následující podzim se Hemingway do Sun Valley vrátil, dokončil tam svůj slavný román Komu zvoní hrana a zůstal ve středisku přes zimu lyžovat.

Po skončení druhé světové války se v Sun Valley začalo opět lyžovat a Hemingway se tam s (už svou čtvrtou) manželkou Mary vrátil. Pronajali si jednu chatku pro společný pobyt a druhou jako Hemingwayovu pracovnu, v níž studoval a psal. Ten rok přišla zima brzy a Mary se učila základy

Místní venkované mu říkali černý Kristus, co pije višňovku.

v tamní lyžařské škole. S Hemingwayem tam pobývala celá jeho rodina. Jack Hemingway, nejstarší syn, se právě vrátil z Německa, kde byl ve válečném zajetí. Dva mladší synové se učili lyžovat u jednoho z nejlepších horských vůdců v Sun Valley a jak jinak, Ernestova blízkého přítele, Taylora Williamse. Mary pro celou početnou skupinu vařila a měla každodenní starost připravit dostatek jídla pro bezedné mužské žaludky předtím, než jí začaly její vlastní lekce.

Když v prosinci 1947 středisková chata oficiálně otevřela pro lyžující veřejnost, Hemingway, který v nedokončeném komplexu dosud s Mary přebýval, se posunul výš údolím a Mary zůstala a pokračovala v prominentní lyžařské nauce s Lesem Outzsem, hlavním manažerem střediska. Ernest, nyní už světově známý autor, sjížděl hlavní střediskový kopec Baldy; nechodil už však lyžovat tak frekventovaně jako před lety v Rakousku – dominantně se teď věnoval psaní – prožíval jedno ze svých nejneproduktivnějších tvůrčích období. Ani už nezměnil svou zastaralou techniku sjíždění s těžkým ruksakem na zádech, kterou si vypěstoval ve stráních nad Schrunsem.

Z Kubu zpět do Dolomit

Letní úseky poválečných roků začali Hemingwayovi trávit v přímořských oblastech, oblíbili si Kubu. Jednoho dne Mary spatřila v havanském přístavu kotvit obří loď – byla to SS Jagiello, určená jako válečný dar polské vládě. Plula z Jižní Ameriky přes Karibik do Evropy. Když o tom Mary řekla Ernestovi, rozhodli se spontánně nalodit jejich nový automobil, rozměrný modrý Buick Roadmaster v červené kůži a vyrazit do Cannes a pak se toulat Riviérou. Jenže když dopluli do Cannes, zjistili, že v tamním přístavu nejsou vybavení pro vyložení jejich velkého auta. Pokračovali tedy do italského Janova, odkud chtěli řídit zpět do Cannes. Jenže Ernest byl tak uchvácen Itálií, že jí začali namátkou projíždět a objevovat a už směr do Francie nenabrali.

Dostali se do Benátek, byl pokročilý podzim. Mary, nová, ale zanícená lyžařka, toužila strávit zimu v Cortině. Ernest jí tedy pronajal dům v Cortině (Villa Aprile, jež z té slávy žije dodnes). Chudobou války poznamenaná Cortina se zdála být nejlevnějším místem, kde si movitá Američanka může zlomit kotník; Mary si to mohla ověřit, když si ho zlomila hned první zimu a následující si zlomila druhý. Dokonce si svedla zranění přivodit na stejném svahu, jen o necelých sto metrů dál. Účet za ošetření činil 25 dolarů plus 5 dolarů za sádku. (Tu si však nechala udělat rozevírací, aby si krunýř na noc mohla sundávat.) Přes následující léto Mary pilně posílala srůstající kotník, aby se v zimě zas mohla dostat na milované lyže. To se jí podařilo – trávila zimu opět v Cortině, zatímco Ernest odjel do Benátek lovit kachny; jenže si záhy zlomila druhý kotník.

S lyžováním konec

V dalším roce vydal Hemingway dvě nové knihy, dostal Nobelovu cenu za literaturu a poté s Mary odjeli na další africkou expedici, kde doslova unikli smrti – ne jednou, ale hned dvakrát, ve dvou rozdílných leteckých neštěstích. Nejdříve spadli v letadle nad Belgickým Kongem, přičemž Hemingway utrpěl mnohačetná zranění včetně hlavy a Mary si zlomila dvě žebra. Další den se snažili odletět za dobrou lékařskou péčí do

Entebbe v Ugandě, ale letadlo se vzňalo při vzletu a spadlo zpět na zem. Hemingway utrpěl popáleniny a další újmu hlavy, natolik závažnou, že způsobila únik mozkomíšního moku.

Nakonec se jim přeci jen podařilo dorazit do Entebbe, kde ke svému úžasu našli žurnalisty, kteří tam přijeli psát reportáže o Hemingwayově smrti. Ukázal se jim živý a několik dalších týdnů se zotavoval z nehoršího a taky si četl v už vydaných nekrologích o vlastní smrti. Přes svá zranění Hemingway za několik měsíců odjel se synem

Bronzový památník Ernesta Hemingwaye nad běžeckou trasou Trail Creek v Sun Valley

a jeho manželkou na plánovanou rybářskou výpravu, ale konstantní bolest způsobila, že začal být popudlivý a bylo obtížné s ním vyjít. Naneštěstí v jejich kempu vypukl požár a Hemingway znovu utrpěl těžké popáleniny. Tento nešťastný sled nehod urychlil Hemingwayovo chřadnutí, jež v čase dál nabíralo na dynamice. Spisovatel, který byl do leteckých havárií podle manželčiny slov „po většinu života alkoholikem s relativní sebekontrolou, začal poté pít mnohem víc, aby tlumil bolesti ze svých zranění.“

Všechny následující zimy už Hemingway trávil ve Španělsku nebo v Africe. Když vždy na podzim odjížděli ze Sun Valley, nad

kterým začínal poletovat sníh, Hemingway prohlásil: „Po poslední letecké havárii v Africe mi bylo hned jasné, že pokud přežiju, s mým lyžováním je nadobro konec.“ Sice už nelyžoval, přesto si nenechával ujít podmanivou lyžařskou atmosféru a chtěl být poblíž míst, kde se čile lyžovalo. Miloval vůni borovic a jiskření čerstvého sněhu, rád sledoval ostatní nadšené lyžaře.

Čelit věčnosti

V roce 1958 se Ernest s Mary natrvalo vrátili do Sun Valley; koupili si dům v blízkém Ketchumu. Teplou část roku obvykle trávili ve Španělsku a na Kubě. Naposledy se z letních cest vrátili v červenci 1960. U Hemingwaye se rozvinula paranoia a nejspíš další psychické svízele. Neustále si dělal starosti o peníze a vlastní bezpečnost. Měl podezření, že FBI monitoruje každý jeho pohyb, že po něm federálové jdou kvůli daním a jeho cestám na Kubu, kam v posledních letech odvážel do bankovní úschovy své rukopisy. Nastoupil na psychiatrickou kliniku v Minnesotě, kde podstupoval elektrošoky pro své sílící depresivní stavy (ač mu řekli, že tam je sledován pro jeho vysoký krevní tlak). V jednom ze svých dopisů z kliniky napsal: „Skutečný důvod, proč nespáchat sebevraždu, je ten, že člověk vždycky přijde na to, jak je život skvělý, když peklo pomine.“

Naposledy jej z kliniky propustili koncem června 1961. O pár dní později se ve svém domě v Ketchumu zastříl jednou z mnoha svých loveckých zbraní. Pět let pozůstalí před veřejností předstírali, že šlo o náhodnou smrt. Spisovatel je pohřben u kostelíka v Ketchumu, jeho hrob tvoří jednoduchá žulová deska ve stínu tří milovaných borovic.

Ve svém děkovacím vzkazu při příležitosti předání Nobelovy ceny v jeho nepřítomnosti (do Stockholmu odmítl letět kvůli nedoléčným vážným újmám z předchozích leteckých neštěstí v Africe) v roce 1954 světu sdělil: „Psaní ve své nejlepší formě znamená osamělý život spisovatele. Spisovatelské organizace jeho samotu do jisté míry ulehčují, ale mám pochyby, že to zlepšuje jeho psaní. Čím víc je spisovatel veřejně aktivní, tím se jeho práce často zhoršuje. Jeho údělem je psát o samotě, a pokud je dostatečně dobrým spisovatelem, každý den musí čelit věčnosti, nebo jejímu nedostatku.“ ☹